um frumvarp til laga um hlutafjelög.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir farið yfir frumvarp þetta á allmörgum fundum og leggur til, að það verði samþykt með nokkrum smábreytingum, sem grein verður gerð fyrir í framsögunni, og einni verulegri efnisbreytingu, um atkvæðisrjett hluthafa. Samkv. frumv. má í samþyktum fjelaganna ákveða, hvernig atkvæðisrjetti hluthafanna sje fyrirkomið, en sjeu engin ákvæði í þeim um þau efni, þá fara atkvæðin eftir tölu hlutanna, þannig að hver hluthafi fær atkvæðisrjett eftir hlutamagni sínu. Nefndin leggur til, að þær takmarkanir sjeu settar í þessu efni, að enginn hluthafi megi fara með meira en fimtung atkvæða. Samskonar ákvæði eru i sænsku hlutafjelagslögunum frá 1912. Með þessu ákvæði er girt fyrir, að einstakir hluthafar, sem ráða yfir miklu fjármagni, geti orðið einvaldir í fjelögunum, með því að kaupa upp meiri hluta hlutanna, enda vafasamt hvort slíkt einveldi sje heppilegt fyrir fjelögin. Í einu hlutafjelagi hjer á landi, Eimskipafjelaginu, hefir stærsti hluthafinn, ríkissjóður, ekki atkvæðamagn eftir tölu hluta sinna, og mun það af fjelagsins hálfu hafa verið gert að skilyrði fyrir hluttöku ríkissjóðs í fjelaginu, að svo yrði um hnútana búið, að hann yrði ekki einráður i fjelaginu. Fyrir framþróun fjelaganna virðist það hyggilegra, að yfirráðin í þeim geti ekki skyndilega færst á nýjar hendur, þó einhver hafi afl til að ná í meiri hluta atkvæða í fjelaginu.

Að öðru leyti skal tekið fram, að frumv. þetta er að mestu þýtt úr dönsku hlutafjelagslögunum frá 1917. En áður en þau lög voru sett hafði nefnd, sem skipuð var sjerfræðingum, fjallað um þau. Auðvitað er það ofverk þingnefnd, sem hlaðin er störfum, að rannsaka ýtarlega jafn mikið mál eins og hjer er um að ræða. Til þess hefði meðal annars verið nauðsynlegt að rannsaka annara þjóða löggjöf í þessu efni, en á því hefir auðvitað verið mjög lítill kostur. Aftur er nefndinni ljóst, að þörfin á almennum hlutafjelagslögum er hjer brýn. Árið 1914 samþ. Alþingi áskorun til stjórnarinnar um það efni. Og frá þeim tíma hefir alt viðskiftalíf vort orðið stærra og margbrotnara, og hlutafjelögum stöðugt fjölgað. Eins og tekið er fram í ástæðunum fyrir stjórnafrv., þá hafa hlutafjelögin oft orðið til þess, að ýmsum stórnauðsynjafyrirtækjum hefir orðið komið í framkvæmd, því sökum þess að áhætta þeirra, sem fje leggja í fjelagið, er að eins bundin við hið framlagða eða lofaða fje, þá hafa þeir orðið ódeigari að styðja fjelagsskapinn en ella hefði orðið. En eins víst er það, að hlutafjelögin hafa verið notuð í fjárglæfraskyni, og er það hlutverk löggjafarinnar að vernda almenning

sem mest frá slikum glæfrum, með því að fyrirskipa, að ýms opinber skilriki liggi fyrir um stofnun og starfsemi fjelaganna. Hins vegar má ekki hindra eðlilega framþróun þeirra, með því að sníða þeim of þröngan stakk. Nefndin lítur nú svo á, eins og tekið hefir verið fram, að frumvarp þetta sje til bóta. En reynslan mun fyrst sýna það, ef frumvarpið verður að lögum, hvort einhver ákvæði vantar í það, sem lífið gerir kröfu til, eða einhverjum ákvæðum er ofaukið. Og þar sem þessi löggjöf er svo ný, má búast við, að endurskoða þurfi lögin hið bráðasta. Nefndinni hefir þó ekki þótt ástæða til að setja ákvæði i frumvarpið um endurskoðun á þeim innan ákveðins tíma, enda auðvitað, að breytingar verða gerðar á lögunum eftir því sem þörf viðskiftalifsins krefur, þegar nokkur reynsla er fengin fyrir þeim.

Við frumv. gerir nefndin svo feldar

BREYTINGARTILLÖGUR:

1. Við 4. gr.
   Fyrir »500 kr. hver« í 2. málsgr. komi:
   2000 kr. alls.
2. Við 24. gr.
   Aftan við gr. bætist:
   Þó má stjórnin, ef sjerstakar ástæður eru fyrir hendi, bjóða út hlutafjárauka, að áskildu samþykki hluthafafundar.
3. Við 26. gr.
   a. Fyrir orðin »sú skylda ekki heimiluð í« í 2. málsgr. komi:
      það ekki skylt eftir.
   b. Á eftir orðunum »Nú greiðir stjórnin« i upphafi síðustu málsgr. komi:
      verð hluta.
   c. Í stað orðanna »3. málsgr. í *fyrsta og öðrum málslið* sömu málsgr. komi:
      2. málsgreinar, sbr. 3. málsgr.
   d. fyrir »3« í síðasta málslið sömu málsgr. komi:
      2.
4. Við 31. gr.
   Á eftir greininni komi ný málsgr., svo hljóðandi:
   Enginn hluthafi getur átt meira en $^1/_5$ samanlagðra atkvæða í fjelaginu.
5. Við 33. gr.
   Á eftir 3. málsgr. komi nýr málsl., er verði síðari málsl. sömu málsgr., svo hljóðandi:
   Sömuleiðis má hafa sjerstaka sjóði til tryggingar greiðslu bankavaxta af hlutunum, er illa gengur, og það þó að reikningshalli verði.
6. Við 38. gr.
   Fyrir orðin »vísir vitendur« í fyrstu málsgr. komi:
   vísvitandi.
7. Við 41. gr.
   Fyrir »2.—5. málsgr.« í 2. málsgr. komi:
   2.—6. málsgr.

8. Við 46. gr.

Fyrir orðið »skifti« í 2. tölul. komi:

viðskifti.

9. Við 48. gr.

Fyrir orðið »einhverju« komi:

hverju.

10. Við 60. gr.

Fyrir 1.—5. málsgr. komi:

Um borgun fyrir störf, sem lögreglustjórum eru falin í lögum þessum, fer eftir ákvæðum laga um aukatekjur ríkissjóðs.

Alþingi, 4. apríl 1921.

Sigurjón Friðjónsson, form. Jóh. Jóhannesson. Sig. Eggerz, fundaskrifari og ritari.